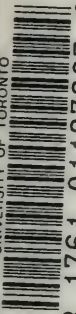

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01127237 4

Bure, Johan
Runa ABC Boken

PD
2005
B87
1611a

RVNA

B G R E N.

Y

117111711

I T A B

prentat i Stockholm / vchi framl:

N. Gutterwizes Werkstads /

alraförst / årom etc.

1611.

RVNA

B O K E N.

Y

1 2 3 4 5 6

Prentat i Stockholm / vthi framl:
A, Gutterwizes Wertstads /
alraförst / årom etc.

1 6 1 1.

Vnder sådant Konungslighe förbudh /

At ingen Swenske A B C book / skal vthi nåstföljande
tryckias eller nighorstäddes brukas / Kunne förvehan:
Och meddihen frijheet / at ingen vthan Johan Barcs
wäike / skal hafwa made nighon Swenske A
B C book / hwarken vthrikes eller
brinjtes / tryckia lata / widh
spet wiste vthi Fried:
shredles etc.

Wijdsoms början är Gndh3 fruchtan/
Then wijshet söker / ålste cuchtan.

Thetta läres först i Swens-
ste Skriften

A B C D E F G H I K L M
N O P Q R S T V X Y Z W
A° A° O° Ch Dh Gh Th Ph.

Så at lärefådherne vnderwijse
sijne læreborn / athen

1. Hwille äre the rätta Swenske 9 vo-
cales och 19 consonæ / och at C Q X Las
tijnste / äre K och CHS / och Brekeste Z
och Ph / äre intet annat än S och F i Swens-
kan.

2. Åestilnan emillan E och A° / O och A° /
K och Ch / D och Dh / G och Gh / T och
Th / I vocal. och I conf. u vocal. och
v conf. V conf. och F.

3. Skillnadhen emillan enfalle stamar
och i twefalle / såsom v ifrå w vthi blifwa och
blifwin / etc.

4. At the som lijke äro fatte / icke hindra
hwar annan.

Runa A B C efter Swenske ordningen.

F	Från.	F. F v consona.
l	Br.	h u. n v cons. n y. n d.
q	Thors	Th. þ dh. þ dhdh.
h	Odhes.	h o. i d. k f f d.
r	Rydhur.	R r. d r er fin.

Y	Rön.	F f c. F Y g. Y q.
z	Haghall.	H Gh Ch.
f	Nadh.	N. f n fin. f nn. f dn.
i	Idher.	I voc. I j cons. I I e.
t	Äru.	Ä. I a.

r	Sun.	Spr. Is. Is med. ss.
1	Tijdhr.	T. T t in fi. 1 d.
q	Byrghal.	B. B p in pr. alias B B
r	Lagher.	L. f ll.
ψ	Man.	M. ψ mm.

NIR1 d)C- 'P I B t d I
‡ I P P t t t †

a b c d e f f f g h i k l m n o
p q r s s s t u v x y z. i w.
å å ö. Ch dh gh th.

Bönen.

fadher wår som åst i him-
lom. helghat warde titt
namn. tilkomme titt rüke.
skee tin wilje såsom i him-
melen / så och på jordenne.
wårt daghligha brödh giff
oss idagh. och förlåt oss wåra
skulder / såsom och wü förlå-
te them oss skyldighe åro. och
inledh oss ick i frestelse. be-
frels oss ifrån ondo / amen.

a b c d e f f f g h i k l m n o p
 q r s s s t u v x y z. i w. å å ö
 ch dh gh th.

Troon.

Jagh troor på gudh fadher alzmåchtighan / himmelens och jordennes skapare. och på jesum christum hans eenda son wår herra. hwilken aflat år aff then helghe anda / födder aff jungfru maria. pinter ynder pontio pilato / korsfåster / dödher och begraffuen. nedherstighen til heluetis / på tridhjedaghden vpstånden igen ifrå the dödh. vpstighen til himla / sittjandes på gudhs fadhers alzmåchtighes höghra hand. rådhan igen kommandes / til at döma leffuandes och dödh. jagh troor på then helgha anda. ena helgha almånneligha kyrkio / the helighas samfund. syndernas förlåtelse. kötzens vpståndelse. och ewinnerligheit lif / amen.

a b c d e f f f g h i k l m n o p q r s s s e
 u v x y z. j w. å ä ö. ch dh gh th.

Om dopet.

går vt i hela werldenne / och prediker
 euangelium allom creaturem. then ther
 troor och bliffuer döpt / han skal warda saligh /
 men then ther icke troor han skal warda förs
 dömd. migh är giffuen all macht i himmelen
 och på jorden: går för then skul vt / och lär
 rer alt folk / och döper them i namn fadhers /
 och sons / och t en helgha andes: lärandes
 them hålla alt thet jagh edher befalt haffuer.
 och sij / jagh är när edher alla daghar in til
 werldennes enda. utan en warder födder
 aff watnet och andanom / kan han icke ingå i
 gudhs rike. thet som är kött . ff kött / thet
 är kött / och thet som är fedt aff andanom /
 thet är ande.

A B C D E F G H
 I K L M N O P Q
 R S T V X Y Z. W.
 Å Ä Ö.

a b c d e f f f g h i k l m n o p q r s s s
 t u v x y z. j w. å å ö. ch dh gh th.

om christi lekamen
 och blood.

wår herre jesus christus i then natten
 då han förrådde wardt / togh han bröd
 dhett / tackadhe / bröt och gaf sina lär-
 jungar / och sadhe : taghet och åter / thetta
 är min lekamen som för edher utgiffuin
 warder / thetta görer til minn åminnelse.

sammalunda togh han och kalken /
 tackadhe / gaf them och sadhe : dricker
 här aff alle / ty thetta är minn bloodh / som
 är thes nya testamentzens / hruilken ut-
 guten warder för mångom / til syns-
 dernes förlåtelse / så offta som i
 thet gören / så görer thet
 til min åmin-
 nelse.

A B C D E F G H I J K L M N O
 P Q R S T U V X Y Z. W. Å Ä Ö.

A B C D E F G H I J K L M N
 O P Q R S T U V X Y Z. W.

A B C D E F G H I J K L M N O P
 Q R S T U V X Y Z. W. Å Ä Ö.

Til Måltidens:

Ales öghon ljta til tigh Herre / och tu
giffuer them mat i sinom tjdh. Tu
vpläter tina hand / och alt thet som leff-
uande är mättar tu til behagbligheet.

Ähra wari Sadhrenom och Sonenom/
och then helgha Anda / såsom thet warit
haffuer aff begynnelsen och nro och als
tjdh/och ifrå ewighet til ewigheet/Amen.

Welsighna oss Herre Gudh/ och thessa
tina gåffuor som tu oss til Kroppens
uppehälle/ mildeligha förlåne haffuer/och
giff oss tina helgha nådh / at wij them
skäligha och vthan tijn förtörnelse nyttja
och bruka måghe. Genom tin Son Jes
sum Christum wår Herra / Amen.

Effter Måltidhen.

Tacke HERranom/ ty han är godh/
hans mildheet warar i ewigheet. Han
giffuer djwren sina födho / och Korpungos
men som ropa til honom. Ähra wari/ etc.

Wi tacke tigh kåre himmelske Sadher
för alla tina welgärningar / och eens
kannerligha för thessa tina gåffuor / som
wij aff tinne mildheet vndfångit haffue/
Och bidhje tigh om tina helgha nådh / at

såsom kroppen sigh til vppehålles then les
kamligha spjisen annammat haffuer / må
och så siålen medh tijn helgha ord allstrå
dhes wedherqweckt warda. Genom tin
Son Jesum Christum vår Herrra / Amen.

Morghonbdnerne.

Jagh tackar tigh min himmelske Far
Soher / genom Jesum Christum tin el
skeligha Son / at tu migh i thesso natt för
all skadha och farlighheet så nådheligha be
warat haffuer / Och bedher tigh / at tu och
i thenna dagh / werdighas bewara migh
för synder och alt ondt / at mitt lessuerne
och alla mina gerningar måghe tigh be
haghlighe wara / Ty iagh betaler / migh /
min krop och siål och altsammans i tina
händer / tin helighe Ängel ware medh
migh / at then ondt fienden icke får nå
ghen macht medh migh / Amen /

Herre Gudh himmelske Fadher / wij
bidhje tigh genom tin ålskeligha Son
Jesum Christum / Förlåna oss tina helgha
nåd / at wij i een rätt troo / godha tuchte
och läro daghligha förökas måghe / och at
tu oss våra föråldrår och öffuerheet / idagh
för alla synder / olycko och alt ondt nådhes
ligha beskydda och bewara wille / Amen.

Afftonbönene.

Jagh tackar tigh min himmelske Fadher / genom Jesum Christum tin älskdeligha Son / at tu migh i thenna dagh så nådeligha bewarat hafuer / Och bedher tigh / at tu werdighas förlåta migh alla mina synder / och migh i thenna natt nådheligha bewara: Ty jagh befaler / etc.

Waka öffuer oss käre himmelske Fadher / och bewara oss för then listighe frestaren som altjüdh omkring går / sötkändes hwen han upsluka kan / Gif oss nådena / at wij måghe honom medh een stadhigha tro manligha emot stå / och i thenna natt vnder tit beskeru trygge hwilas. Genom / etc.

Örlåna oss Gudh så nådheligh / Fridh i Swära daghar / Ty ingen är på jorden / Then ofridh kan förtagha / Utan tu allena. Gudh gif fridh i tino Lande / Lycko och saligheet i alla Ständer.

Örlåne Gudh Lamb ofkyldigt / på Korset för oss slachtat / altjüdh befunnet toslight / churu tu wast förachtat / våra synder hafuer tu draghit / dödhen och heluetie nedher slaghit / Förbarma tigh öffuer oss o

J E S U.

Johan Bure

RUNA ABC - BOKEN

Johan Bure (1568-1652) var upplänning, prästson från Ber i Åkerby socken, nära Uppsala, och inträdde efter sluta studier i Uppsala och Stockholm först i Johan III:s och sedan i hertig Karls kansli. Han fungerade som sekreterare vid Uppsala möte 1593 och hade hand om tryckningen den bibelöversättning som brukar kallas Gustaf II Adolfs bibel. Han var lärare för den unge Gustaf Adolf och gjorde sig tidigt känd som en framstående fornforskare. 1529-utsågs han till vår förste riksantikvarie. Som fornforskar koncentrerade han sig på runorna och det svenska fornspråket men hade stora förtjänster som samlare och kundsutgivare över huvud taget. I sin fornforskning var han på många sätt en föregångare till Olof Rudbeck. Ett av de mest typiska uttrycken härför är hans försök att återuppliva runskriften. För detta ändamål utgav han 1611 ABC-bok med text i såväl fraktur- som runskrift, och lyckades få kungligt privilegium på att "ingen Svensk ABC-bok skal uthi nästföljande åhr tryckias eller någhorstäd brukas Runor föruthan". ABC-boken utkom i nya upplagor 1612 och 1624, men försöket att återinföra runskriften i Sverige misslyckades, trots att Bure även sökte konstruera en för handskrift lämplig kursivskrift i runor.

Av 1611 års Runa-ABC-bok finns två varianter, en utan och en med uppgift om det kungliga privilegiet. Då privilegiet beviljades innan något exemplar av ABC-boken var tryckt, kan man av den felande uppgiften ej dra någon bestämd kronologisk slutsats. Båda varianterna är tryckta från samma sats i Gutterwitzska tryckeriet i Stockholm. Det något förminskade faksimil som här utges har utförts efter exemplaret i Kungl. Biblioteket i Stockholm. På coverslaget reproduceras titelbladet från varianten i Uppsala Universitetsbibliotek.

Kr. 10:-

B O K G I L L E T

